Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e.

________dos. Zaur Məmmədov

"12" 09 2025 -ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 050711"Zoomühəndislik"
Fakultə: Baytarlıq
Kafedra: "Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri"
I.Fənn haqqında məlumat:
Fənnin adı: "Quşçuluğun əsasları"(Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının "22" sentyabr 2020-ci il tarixli iclasının (protokol N EŞ-01/3.21).qərarı ilə təsdiq edilmişdir.
Kodu:İPF-B22
Tədris ili: III (2025-2026)
Semestr: V (payız)
Tədris yükü: cəmi 150 saat. Auditoriyadan kənar.105 saat.Auditoriya saatı-45 saat (30 saat mühazirə, 15 saat laboratoriya)
Tədris forması: Əyani
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit : 5
Auditoriya№:
Saat:5-ci gün mühzirə saat 08^{30}
II:Müəllim haqqında məlumat:
II.Müəllim haqqında məlumat: Bayt.e.ü.f.d., Dosent Bilalov Rəhim Məmiş oğlu.
E-mail ünvanı: rahim19511951@mail.ru
Kafedra ünvanı: Lənkəran ş., Fizuki küç., 170-a
III:Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsait və metodik vəsaitlər:
Tövsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:
1.Q.Q.Abdullayev, M.İ.Əliyev Quşçuluq Bakı-2014-cü il. 451 səh.
2.Q.Q.Abdullayev, M.İ.Əliyev. Quşçuluğun əsasları Bakı 2012-ci i. 311 səh.
3.Q.Q.Abdullayev- Kənd təsərrüfatı quşlarının yetişdirilməsi. Bakı 2019-ci il. 349 səh.
4.T.A.Cəfərov – Quşçuluğun əsasları 1983-cü il. 315 səh.
IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur
V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.
VI.Fənnin təsviri və məqsədi:Cəmiyyətin yarandığı və formalaşdığı ilk dövrlərdən indiyənədək heyvandarlıq müxtəlif səviyyədə ahalinin ətə, südə, yağa, yumurtaya, bala, balığa və sair olan tələbatını ödəyən sahə kimi "Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi" sahəsi inkişaf etmişdir, təkmilləşdirilmiş və ixtisaslaşdırılmışdır. Heyvandarlıq sənayeni yun, dəri, xəz, bitkiçiliyi isə qiymətli üzvi gübrə ilə təmin edir. Əhalinin cəmiyyətdə inkişafı ilə heyvandarlığın bütün sahələri də tədricən

Scanned with CamScanner

inkişaf etdirilmiş, məhsuldarlığı təkmilləşdirilmiş tələbata uyğun olaraq, yeri gəldikdə onun istiqaməti dəyişdirilmiş, müxtəlig coğrafi şəraitlərin, iqlimin tələbatına müvafiq cinslər törədilmişdir. Primitiv – aborigen cinslər yaxşılaşdırılaraq aralıq cinslərə çevrilmiş, onların ən yaxşıları əsasında zavos (mədəni) cinslər yaradılmışdır.Azərbaycanda böyük bir tarixi dövr ərzində xalq seleksiyasının məhsulu olan bozax, ləzgi, qarabağ, şirvan, balbas, gödək qoyunların, keçilərin bərpasını, qoruyub saxlanılmasını, Azərbaycan quşçuluğun gələcəyini müəyyən edən amillərdən biridir.

Əhalinin sayının get-gedə artması, onların heyvandarlıq məhsullarına olan tələbatının yüksəlməsini nəzərə alaraq, respublikada heyvandarlığın hazırki dövrdə, özəl sektorun inkişafına aid proqrama uyğun qarşıya qoyulan damazlıq tapşırığının yerinə yetrilməsi və bu haqda dövlət qərarlarının həyata keçirmək üçün "Quşçuluğun əsasları" fənninin öyrənilməsi və tətbqinin rolu böyükdür.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semetr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 20204-cu il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzinda, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür,cavabı dəqiq və hərtərəflidir,

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür,cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir.

-7 bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür,lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir.

-6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var,mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur,lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

-3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var,lakin fikrini əsaslandıra bilmir.

-1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında).

91-100 bal-əla (A)
81-90 bal-çox yaxşı(B)
71-80 bal-yaxşı(C)
61-70 bal-kafi(D)
51-60 bal-qənaətbəxş(E)
51-baldan aşağı qeyri-kafi(F)

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görüləcək.

Scanned with CamScanner

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat 15 saat lab.

	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Müh	Tarix
1	**Mövzu 1.Giriş.Dünyada və Azərbaycan Respublikasında quşçuluğun müasir vəziyyəti** 1. Respublikada və dünyada quşçuluğun inkişaf etdirilməsi 2. Quşçuluq məhsulları istehsalının artırılması 3. Quşların yumurta məhsulldarlığını yüksəltmək üçün görülən tədbirlər 4. Quşların ət məhsulldarlığının yüksəldilməsi **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
2	**Mövzu 2. Kənd təsərrüfatı quşlarının mənşəyi və əhiləşdirilməsi.** 1. Kənd təsərrüfatı quşlarının əhilləşdirilməsi. 2. Ev toyuğunun əcdadı 3. Bankiv toyuqlarının əhilləşdirilməsi 4. Hind toyuğu, qaz və ördəyin əhiləşdirilməsi **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
3	**Mövzu 3.Kənd təsərrüfatı quşlarının bioloji, anatomik və fizioloji xüsisiyyətləri.** 1.Quşların xarici və daxili quruluşu 2. Dəri və onların törəmələri 3. Hərəkət sistemi və hərəkətin əsas tipləri 4. Tənəffüs orqanları 5. Qan damar sistemi və qan dövranı 6. İfrazat orqanları və su – duz mübadiləsi 7. Cinsiyyət sistemi və çoxalma orqanları 8. Hiss üzvləri **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
4	**Mövzu 4.Kənd təsərrüfatı quşlarının eksteryeri, konstitusiyası və interyeri.** 1. Konstitusiya və onun tipləri 2. Eksteryer və onun qiymətləndirilməsi 3. K/t. quşlarının əsas bədən ölçüləri 4. Bədən quruluşunun indeksləri və onların hesablanması üsulları **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
5	**Mövzu 5.Quşların yumurta məhsuldarlığı** 1. Yumurta istiqamətli quşların saxlanılması 2. Yumurtalıq toyuqlar üçün işiq rejimi 3. Yumurtanın quruluşu 4. Yumurtanın kimyəvi tərkibi 5. Yumurtanın forması və çəkisi. Damazlıq yumurtalar 6. Yumurtanın saxlanmasının damazlıq yumurtanın keyfiyyətinə təsiri **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
6	**Mövzu 6.Quşların ət məhsuldarlığı.** 1. Quşların ət məhsuldarlığı və əmtəəlik keyfiyyəti 2. Quş ətlərinin keyfiyyət göstəriciləri 3. Quş ətinin kimyəvi tərkibi 4. Quş cəmdəklərinin sinifləşdirilməsi 5. Quş cəmdəklərinin kateqoriyalara bölünməsi 6. Quş cəmdəklərinin damğalanması **Mənbə(1;2;3;4)**	2	

Scanned with CamScanner

7	**Mövzu 7.Cins, xett və krossların təsnifatı.** 1. Quşçuluqda cins əmələ gəlmə 2. Xətt haqqında anlayış 3. Krossların təsnifatı 4. Hubrid quş **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
8	**Mövzu 8.Toyuq cinsləri və onların bioloji xüsusiyyətləri.** 1. Ətlik toyuq cinslərinin və onların xüsusiyyətləri 2. Yumurtalıq toyuq cinsləri 3. Yumurtalıq - ətlik toyuq cinslərinin bioloji xüsusiyyətləri 4. Bəzək (dekorativ) toyuq cinsləri 5. Döyüşkən toyuq cinsləri **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
9	**Mövzu 9.Hind toyuğu, qaz, ördək, bildirçin,firəng toyuq cinsləri və onların xüsusiyyətləri** 1.Hind toyuq cinsləri və onların xüsusiyyətləri 2. Ördək cinsləri 3. Qaz cinsləri və onların bioloji təsərrüfat xüsusiyyətləri 4. Firəng toyuqları (sesarkalar) **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
10	**Mövzu 10.Quş yumurtalarının inkubasiya edilməsi** 1. Quşçuluqda inkubasiyanın əhəmiyyəti 2. İnkubasiya yumurtasının keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
11	**Mövzu 11.Embrionun inkişaf fiziologiyası** 1. Yumurtanın keyfiyyətinin qiymətləndirmə üsulları 2. Yumurtanın çəkilməsi və ovoskopdan keçirilməsi 3. Yumurtanın inkubasiya dövründə fizioloji dəyişkənliyi **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
12	**Mövzu 12.Quşçuluqda damazlıq işi** 1. Seleksiya haqqında anlayış 2. Quşların seleksiyasında əsas məqsəd 3. Damazlıq işlərindən əvvəlki dövr 4. Yumurta və quş əti istehsalında damazlıq işinin təşkili 5. Quşların damazlıq keyfiyyətinə görə qiymətləndirilməsi 6. Damazlıq təsərrüfatlarında quş genefondunun saxlayıb çoxaldılması **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
13	**Mövzu 13. Quşçuluqda yetişdirmə üsulları** 1. Quşçuluqda yedişdirilmə üsulları: 2. Törəmə (Zavod) çarpazlaşdırılması 3. Uducu (çevrici) çarpazlaşdırılma 4. Qancalama (qan qatma) çarpazlaşdırılması 5. Sənaye çarpazlaşdırılması 6. Növbəli çarpazlaşdırma **Mənbə(1;2;3;4;5;6;7)**	2	

Scanned with CamScanner

14	**Mövzu 14. Quşçuluqda istifadə edilən yemlər və onların saxlama qaydaları.** 1. Toyuqların yemləndirilməsi 2. Ətlik istiqamətli toyuqların yemləndirilməsi 3. Yaz və yay aylarında ətlik toyuqların talvar altında yemləndirilmə texnologiyası 4. Ətlik istiqamətli təsərrüfatlarda yemlərin saxlanılmasına qoyulan sanitar – gigenik tələblər **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
15	**Mövzu 15.Müxtəlif növ quşların yemləndirilməsinin xüsusiyyətləri** 1. Ətlik toyuqların yemləndirilməsi üçün yemlərin hazırlanması 2. Yemləmə qaydaları 3. Quşçuluq təsərrüftalarında istehsal qalıqlarının yemləmədə tətbiqi **Mənbə(1;2;3;4)**	2	
	Cəmi:	**30 s.**	

	Laboratoriya	saat	tarix
1	**Mövzu 1.**Quşların konstitutsiyası və eksteryeri. Mənbə(1;2;3;4)	2	
2	**Mövzu 2.**Kənd təsərrüfatı quşlarının bədən ölçüləri və onların təsnifatı. Mənbə(1;2;3;4)	2	
3	**Mövzu 3.**Quşların yaşının və cinsiyyətinin təyini. Mənbə(1;2;3;4)	2	
4	**Mövzu 4.**Toyuqlarda yumurta əmələ gəlmə orqanları, onların quruluşu və funksiyası. Mənbə(1;2;3;4)	2	
5	**Mövzu 5.**Kənd təsərrüfatı quşlarının və ət məhsuldarlığının qiymətləndirilməsi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
6	**Mövzu 6.**İnkubasiya üçün yararlı yumurtanın seçilməsi və qiymətləndirilməsi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
7	**Mövzu 7.**Quşların damazlıq kefiyyətinin qiymətləndirilməsi. Mənbə(1;2;3;4)	2	
8	**Mövzu 8.**Yem rasionun tərtibat qaydaları. Mənbə(1;2;3;4)	1	
	Cəmi:	**15 s.**	

XI. Fənn üzrə tələblər: Müxtəlif növ quşların əcdadları,əhliləşdirilməsi,zooloji,təsərrüfat və yaşına görə təsnifatı,bioloji xüsusiyyətləri böyümə və inkişafı,cinsləri,məhsuldarlıq istiqamətləri ,konstitusiya,eksteryer və interyerin qiymətləndirilməsi ,seçmə və taylaşdırılması,təmizlikdə yetişdirilməşi,çarpazlaşdırılması üsulları,krossların alınması üsulları,xətlərin və ailələrin yaranması ,idman və dekorativ istiqamətdə yetişdirilməsi.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: Quşların eksteryerinin gözəyarı qiymətləndirilməsini bilmək.Quşların, saxlanma və bəslənmə üsullarının təyin olunmasını bilmək. Quşların damazlıq kefiyyətinin qiymətləndirilməsi bilikləri bilmək

Scanned with CamScanner

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

____

____

XIV: I.Kollekvium sualları:

1. Respublikada və dünyada quşçuluğun inkişaf etdirilməsi
2. Quşların yumurta məhsuldarlığını yüksəltmək üçün görülən tədbirlər
3. Quşların ət məhsuldarlığının yüksəldilməsi
4. Kənd təsərrüfatı quşlarının əhilləşdirilməsi.
5. Hind toyuğu, qaz və ördəyin əhilləşdirilməsi
6. Quşların xarici və daxili quruluşu
7. Dəri və onların törəmələri
8. Hərəkət sistemi və hərəkətin əsas tipləri
9. Tənəffüs orqanları
10. Qan damar sistemi və qan dövranı

II. Kollekvium sualları

1. İfrazat orqanları və su – duz mübadiləsi
2. Cinsiyyət sistemi və çoxalma orqanları
3. Hiss üzvləri
4. Konstitusiya və onun tipləri
5. Eksteryer və onun qiymətləndirilməsi
6. K/t. quşlarının əsas bədən ölçüləri
7. Yumurtalıq toyuqlar üçün işıq rejimi
8. Yumurtanın quruluşu
9. Yumurtanın kimyəvi tərkibi
10. Quş ətinin kimyəvi tərkibi

XV.İmtahan sualları:

1. Respublikada və dünyada quşçuluğun inkişaf etdirilməsi
2. Quşların yumurta məhsuldarlığını yüksəltmək üçün görülən tədbirlər
3. Quşların ət məhsuldarlığının yüksəldilməsi
4. Kənd təsərrüfatı quşlarının əhilləşdirilməsi.
5. Hind toyuğu, qaz və ördəyin əhilləşdirilməsi
6. Quşların xarici və daxili quruluşu
7. Dəri və onların törəmələri
8. Hərəkət sistemi və hərəkətin əsas tipləri
9. Tənəffüs orqanları
10. Qan damar sistemi və qan dövranı
11. İfrazat orqanları və su – duz mübadiləsi
12. Cinsiyyət sistemi və çoxalma orqanları
13. Hiss üzvləri
14. Konstitusiya və onun tipləri
15. Eksteryer və onun qiymətləndirilməsi
16. K/t. quşlarının əsas bədən ölçüləri
17. Yumurtalıq toyuqlar üçün işıq rejimi
18. Yumurtanın quruluşu

Scanned with CamScanner

19. Yumurtanın kimyəvi tərkibi
20. Quş ətinin kimyəvi tərkibi
21. Quş cəmdəklərinin sinifləşdirilməsi
22. Quş cəmdəklərinin kateqoriyalara bölünməsi
23. Quş cəmdəklərinin damğalanması
24. Quşçuluqda cins əmələ gəlmə
25. Ətlik toyuq cinslərinin və onların xüsusiyyətləri
26. Bəzək (dekorativ) toyuq cinsləri
27. Döyüşkən toyuq cinsləri
28. Hind toyuq cinsləri və onların xüsusiyyətləri
29. Ördək cinsləri
30. Qaz cinsləri və onların bioloji təsərrüfat xüsusiyyətləri
31. Firəng toyuqları (sesarkalar)
32. Quşçuluqda inkubasiyanın əhəmiyyəti
33. İnkubasiya yumurtasının keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi
34. Yumurtanın keyfiyyətinin qiymətləndirmə üsulları
35. Yumurtanın inkubasiya dövründə fizioloji dəyişkənliyi
36. Seleksiya haqqında anlayış
37. Quşların seleksiyasında əsas məqsəd
38. Damazlıq işlərindən əvvəlki dövr
39. Yumurta və quş əti istehsalında damazlıq işinin təşkili
40. Quşların damazlıq keyfiyyətinə görə qiymətləndirilməsi
41. Törəmə (Zavod) çarpazlaşdırılması
42. Sənaye çarpazlaşdırılması
43. Toyuqların yemləndirilməsi
44. Ətlik istiqamətli toyuqların yemləndirilməsi
45. Ətlik toyuqların yemləndirilməsi üçün yemlərin hazırlanması

"Quşçuluğun əsasları" fənninin sillabusu 050711 "Zoomühəndis" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri" kafedrasında müzakirə edilərək (12 sentyabr 2025-ci il 01 saylı protokol) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi: dos.R.M.Bilalov

Kafedra müdiri: dos.R.M.Bilalov

Scanned with CamScanner